

צמחי הנוי הזרים הלא־רצויים בישראל

צמחים בעלי פוטנציאל פלישה
במערכות אקולוגיות טבעיות בישראל

מסמך המלצות

מהדורה ראשונה
פברואר 2013

סווד חוקלות וצינח הספר

המשרד להגנת הסביבה

עורך המסמך: ד"ר ז'אן-מארק דופור-דרור, אקולוג, יועץ אקולוגי למשרד להגנת הסביבה

יועצים

ד"ר אורי פרגמן-ספיר, בוטנאי, מדען ראשי בגן הבוטני האוניברסיטאי - ירושלים

גב' סימה קגן, בוטנאית, מנהל המחקר החקלאי, מרכז וולקני, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

ד"ר מיכאל אבישי, בוטנאי, הגן הבוטני האוניברסיטאי - ירושלים

ד"ר מרגרטה וולצ'אק, בוטנאית, חטיבת המדע והשימור, רשות הטבע והגנים

ד"ר טוביה יעקבי, הרבולוג ראשי, השירותים להגנת הצומח, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

גב' הגר ורד לשנר, בוטנאית, העשבייה הלאומית, האוניברסיטה העברית בירושלים

מר ישראל גלון, מנהל אגף פרחים והנדסת הצומח, שה"מ ופקיד היערות, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

גב' אביגיל הלר, אגרונומית, ראש תחום הנדסת הצומח וגנים בוטניים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

גב' אריאלה גוטליב, אקולוגית, ראש תחום מגוון ביולוגי, המשרד להגנת הסביבה

הפקה: אגף פירסומים, מידע ואינטרנט, המשרד להגנת הסביבה

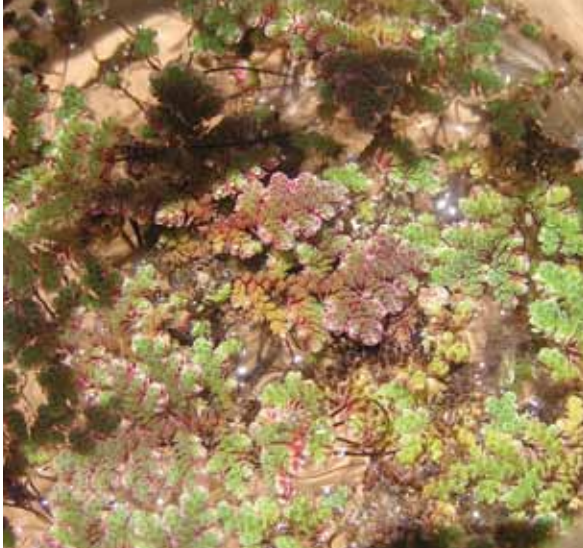
**צמחי הנוי הזרים
הלא-רצויים בישראל**

צמחים בעלי פוטנציאל פלישה
במערכות אקולוגיות טבעיות בישראל

מסמך המלצות

מהדורה ראשונה - פברואר 2013

מין צמח פולש הוא מין צמח שהיגר, התבסס והתפשט באזור הנמצא מחוץ לתחום תפוצתו הטבעי כתוצאה מהתערבות אדם, ושגורם לשינויים ולנזק לסביבה החדשה אליה הגיע ולמינים המקומיים בה. הגינון בצמחי נוי זרים מהווה את אחד המקורות העיקריים להפצת מיני צמחים פולשים אל המערכות האקולוגיות הטבעיות בישראל.

אזולה שרכית היא מין פולש של שרך שהתחיל להתפשט בישראל. לפני שנתיים כיסה לחלוטין את ברכת יער. צילום: דר' ז'אן-מארק דופור-דרור

רשימת צמחי הנוי הזרים הלא רצויים בישראל היא כלי עבודה המוצע לכל העוסקים בתכנון נופי, בנטיעות ובגינות, למקבלי החלטות, למנהלי שטחים פתוחים לאדריכלי נוף, לגננים ולציבור הרחב. הרשימה מאפשרת לבדוק אם מין צמח זר המוצע לשתילה כצמח נוי או כצמח לייעור הוא בעל פוטנציאל פלישה גבוה. מדובר בכלי המיועד למנוע שימוש בצמחים העלולים לסכן את יציבות המערכות האקולוגיות הטבעיות בישראל, ועל כן שימוש מושכל בו הוא בעל חשיבות עליונה לשמירה על המגוון הביולוגי ועל המערכות האקולוגיות הטבעיות המקומיות.

הרשימה אינה כוללת מינים העלולים להזיק לחקלאות באופן ספציפי. הרשימה היא מסמך המלצות המיועד להגנה על המערכות האקולוגיות הטבעיות. היא מיועדת בראש ובראשונה לשימוש בשטחים מוגנים ובשטחים פתוחים אחרים, בפרט כאלה הסמוכים לשטחים טבעיים, אך גם בתוך יישובים הסמוכים לשטחים טבעיים.

1

מטרות הרשימה

מסמך המלצות למקבלי החלטות

חסת המים וסלביניה גדולה ידועות ברחבי העולם כצמחי מים פולשים ביותר. מינים אלה כבר פולשים בישראל ומדי שנה מתגלים מוקדים חדשים. הפרטים שבתמונה צולמו במשתלה בישראל ונמכרים כצמחי נוי לבריכות. צילום: דר' ז'אן-מארק דופור-דרור

מינים זרים שאחריהם אנו ממליצים לעקוב, שכן קיים חשש שגם הם יתפתחו כפולשים בישראל בעתיד. רשימה זו היא מהדורה ראשונה, וחברי קבוצת המומחים לצמחים פולשים בישראל, המורכבת מהיועצים שהשתתפו בהרכבת רשימה זו, יתכנסו פעם בשנה כדי לבדוק אילו עדכונים נדרשים לה.

יעילות המאבק בצמחים פולשים במרחב מוגדר תלויה בשילוב בין פעולות מניעה לבין פעולות טיפוליות במוקדים שבהם צמחים פולשים כבר התבססו. בניית הרשימה של צמחי הנוי הזרים הלא רצויים בישראל נועדה אפוא להיות צעד מעשי ראשון למניעת השימוש בצמחים זרים פולשים, בנוסף לצעדים הנעשים במישור הטיפולי ברחבי הארץ ובמקביל להם.

בנובמבר 2008 הוגש למדען הראשי של המשרד להגנת הסביבה דו"ח מסכם של מחקר שכותרתו "הגנה על מורשת הנוף בישראל: בניית מסמך מדיניות למתכננים ולרשויות המקומיות בדבר שימוש בצמחים זרים" (מחקר מס' 810-61, עורך: ז"מ דופור-דרור). התוצר של מחקר זה היה הבסיס לרשימה הנוכחית. לאחר דיונים והתייעצויות מקצועיות של נציגי המשרד להגנת הסביבה עם נציגים של משרד החקלאות ופיתוח הכפר (כולל השירותים להגנת הצומח) רשות הטבע והגנים, הגן הבוטני האוניברסיטאי בירושלים והועשבייה באוניברסיטה העברית (ראו רשימת היועצים בעמוד השער של מסמך זה), נקבעה רשימה המקובלת על כל היועצים שהשתתפו בדיונים והמונה 142 מינים של צמחים זרים שאינם רצויים בישראל בשל פוטנציאל הפלישה שלהם. במקביל לרשימה זו נבנתה רשימה של 10

2

רקע להרכבת הרשימה הנוכחית

3

השיטה להרכבת הרשימה

לבניית הרשימה נבחרה השיטה ששימשה במחקר "הגנה על מורשת הנוף בישראל" שנזכר למעלה, ואשר במסגרתו הורכבה הרשימה הראשונה ב-2008. כמפורט בסעיף 2.1 בדו"ח המסכם של המחקר הראשון (עמ' 15-17) בחירת מיני הצמחים נעשתה בהתאם לגישה הביוגאוגרפית לפיה "אם מין צמח זר פולש באזור גיאוגרפי נתון, בעל סוג אקלים מסוים, הסיכויים מאוד גבוהים כי אותו צמח יגלה דפוס של צמח פולש באזורים גיאוגרפיים אחרים בעלי סוגי אקלים זהים או דומים (...). למשל, אם מין צמח הינו מין פולש באזור בעל אקלים ים תיכוני בדרום מערב אוסטרליה, גבוהה הסבירות כי אותו מין צמח יהפוך לפולש גם באזור הכף בדרום אפריקה, בקליפורניה, באגן הים התיכון או באזור הים תיכוני של צילה. חשוב להדגיש כי חוקרים רבים, וביניהם מומחים לצמחים פולשים כגון Rejmanek, Richardson, Higgins, Pitcairn, Grotkopp (2005); Groves, Panetta, Virtue (2001); Reichard (2001); Pheloung, Williams & Halloy (1999) סבורים כי הגישה הביוגאוגרפית היא הנכונה ביותר כדי להעריך אילו מיני צמחים זרים עלולים להתגלות כפולשים באזור נתון

"Weediness elsewhere is a good predictor of a taxon becoming a weed in new areas with similar environmental conditions"

Pheloung et al. 1999.

"Invasive elsewhere: Probably the single best predictor of invasive ability is knowledge of what the species has done in other places where it has been introduced"

Reichard (2001)

"Extrapolations based on previously documented invasions are fundamental for predictions in invasion ecology. (...) this approach should lead to immediate rejection of imports of many invasive taxa (prevention) and prioritized control of those that are already established"

"The knowledge of whether a species is invasive elsewhere turned out to be the key information for correct predictions"

Rejmanek et al. (2005)

"Results of previous considerations of invasive plants (...) showed that many biological attributes (...) were poor indicators of invasiveness. (...) Despite this general and somewhat disappointing result, certain attributes, such as whether the plant is weedy elsewhere, could still be used profitably to begin to assess numerically whether plants should be introduced to regions or countries"

Groves et al. (2001)

(מתוך דו"ח דרור 2008)

מסמך המלצות למקבלי החלטות

(ד) נעשתה הבחנה בין אזורים בישראל שהצמח עלול לפלוש אליהם, במטרה לצמצם את מספר מיני הצמחים שמומלץ להימנע מנטיעתם בכל חלקי הארץ. יודגש שהשם 'שפלת החוף' מצביע על כל האזור המשתרע מחוף הים התיכון ועד מרגלות אזור ההר, כלומר האזור הנמוך מ-100 מ' לערך בחלק המערבי של ישראל.

(ה) למינים הדו-ביתיים ניתנה התייחסות מיוחדת: במקרים אלו לא נפסלו המינים, אלא הומלץ לטעת אך ורק פרטים זכריים (כך למשל בנוגע למיני הפלפולן המשמשים רבות בגינון).

(ו) מיני הצמחים ההידרופיטים (צמחי מים, צפים או לא צפים) הלא רצויים לשימוש סומנו והודגשו בטבלה בצבע אדום כדי להסב את תשומת הלב למינים אלו, שבתקופה קצרה מאוד עלולים לגרום לנזק רב למערכות האקולוגיות הטבעיות בישראל, אם וכאשר יפלושו. במהדורה זו של הטבלה נרשמו 11 ההידרופיטים.

הערות

(א) הרשימה אינה כוללת מיני צמחים זרים שלא נעשה בהם שימוש מכוון, כלומר מינים החודרים לאזור נתון ללא כוונת האדם.

(ב) לכל הצמחים ניתנו לצד השמות המדעיים גם השמות העבריים.

(ג) נעשתה הבחנה בין שלבי הפלישה:

- 0 מינים שאין עדויות על הימצאותם בישראל לפי שעה.
- 1 מינים הנוכחים בישראל רק במקומות שבהם כל הפרטים נטועים או מגודלים.
- 2 מינים "מזדמנים"*
- 3 מינים "מאזורחים"***
- 4 מינים 'פולשים'***

* **צמח זר 'מזדמן'**: צמח זר המסוגל לפרוח, ולעיתים אף להתרבות, אך אינו מסוגל ליצור אוכלוסייה בת קיימא. אוכלוסיות הצמחים בקטגוריה זו אינן מסוגלות לשרוד, אלא אם האדם חוזר ומכניס למערכת פרטים חדשים (Richardson et al. 2000).

** **צמח זר 'מאזורח'**: צמח זר היוצר אוכלוסיות המתחדשות ללא עזרת האדם ובמשך תקופה של עשר שנים לפחות (Richardson et al. 2000).

*** **צמח זר 'פולש'**: צמח זר העונה להגדרת 'מאזורח', אך יוצר כמות גדולה מאוד של צאצאים נושאי זרעים, המופצים למרחקים גדולים מאוד מהפרטים שיצרו את הזרעים מלכתחילה. הגדרה זאת קובעת שקצב הפלישה הוא יותר מ-100 מ' מנושאי הזרעים בחמישים שנה, או לפחות שישה מ' בשלוש שנים לצמחים בעלי קנה שורש זוחל (Richardson et al. 2000).

4

המלצות מעשיות לשימוש ברשימה

א) לשימוש מיטבי ברשימה החדשה בפרויקטים שונים של נטיעות וגינות, מומלץ כי הגורם המבקש להשתמש במיני צמחים זרים יכין ויגיש מראש את הרשימה המלאה של המינים המועמדים לשימוש בשטח התכנית, לאישור הגורם המזמין והמפקח.

ב) מומלץ שרשימת המינים תכלול את השמות המדעיים של הצמחים השונים. לא מומלץ להסתמך רק על השמות העבריים, שכן לא פעם נעשה שימוש בתרגום שלא ע"י בוטנאים מומחים, והשמות הלטיניים חיוניים לזיהוי נכון.

הערה חשובה: יש לזכור שרק מעטים ממיני הצמחים הזרים עלולים להזיק למערכות האקולוגיות בישראל. רוב המינים הזרים אינם פולשים, ולכן תמיד אפשר למצוא חלופות.

ד"ר ז'אן-מארק דופור-דרור
ירושלים, ינואר 2013

רשימת מקורות המזכרים בטקסט:

דופור-דרור, ז'מ. (2008) הגנה על מורשת הנוף בישראל: בניית מסמך מדיניות למתכננים ולרשויות המקומיות בדבר שימוש בצמחים זרים. דו"ח מסכם. הוגש למדען הראשי של המשרד להגנת הסביבה.

GROVES, R.H., PANETTA, F.D. & VIRTUE, J.G. (2001) Weed Risk Assessment, CSIRO publishing, p. 244

PHELOUNG, P.C., WILLIAMS, P.A. & HALLOY, S.R. (1999) A weed risk assessment model for use as a biosecurity tool evaluating plant introductions. Journal of Environmental Management 57:239-251

REICHARD S. (2001) The search for patterns that enable prediction of invasion. In Groves R.H., Panetta F.D. & Virtue J.G. (Eds) Weed Risk Assessment, CSIRO publishing, pp. 10-19

REJMÁNEK, M., RICHARDSON, D.M., HIGGINS, S.I., PITCAIRN, M.J. & GROTKOPP, E. (2005) Ecology of invasive plants: state of the art. In: Mooney, H.A., Mack, R.M., McNeely, J.A., Neville, L., Schei, P. & Waage, J. (Eds) Invasive alien species: searching for solutions, Washington, DC: Island Press, pp. 104-161

RICHARDSON, D.M., PYSEK, P., REJMANEK, M., BARBOUR, M.G., PANETTA, F.D. & WEST, C.J. (2000) Naturalization and invasion of alien plants: concepts and definitions. Diversity and Distributions 6:93-107

מסמך המלצות למקבלי החלטות

מינים העלולים לפלוש רק באזורים מסוימים בארץ

צמח שמומלץ שלא להשתמש בו בכל חלקי הארץ

תנאים מיוחדים	אזורים בהם עלול לפלוש בישראל		שלב פלישה בישראל					שם עברי	שם מדעי	מס'
	אחר	כל הארץ	4	3	2	1	0			
	→ שפלת החוף					1		מיאופורון מזהיר	<i>Myoporum laetum</i>	1
	→ שפלת החוף						0	מיאופורון	<i>Myoporum tenuifolium subsp. montanum</i>	2
→ צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה		✓			2			אלף-עלה נוצתי	<i>Myriophyllum aquaticum</i>	3
		✓					0	אין שם עברי	<i>Nassella trichotoma</i>	4
		✓	4					טבק השיח	<i>Nicotiana glauca</i>	5
→ בעייתי בבתי גידול חוליים	→ כל הארץ מלבד אזור ההר			3				נר-לילה חופי	<i>Oenothera drummondii</i>	6

הערה בנוגע לסוג מסויים של בית גידול שבו הצמח עלול לפלוש

צמח פולש

צמח מזדמן

צמח שלפי שעה נוכחותו בישראל אינה ידועה

צמח מאוחר

צמח הנוכח בישראל רק במקומות שהוא מגודל או ניטע בהם

רשימת הצמחים הזרים הלא רצויים בישראל - צמחי נוי

Israel's Least Wanted Alien Plant Species - Ornamental Species

רשימה זו כוללת רק מינים זרים של צמחי נוי שאותם לא רצוי לשתול או לזרוע בשל פוטנציאל הפלישה הגבוה שלהם בישראל

מס'	שם מדעי	שם עברי	שלב פלישה בישראל					אזורים בהם עלול לפלוש בישראל	
			0	1	2	3	4	כל הארץ	אחר
1	Acacia baileyana	שיטת ביילי		1					תנאים מיוחדים
2	Acacia cyclops	שיטה עגולת-הזרעים	4					✓	ים תיכוני והספר
3	Acacia daelbata	שיטה לבנה		1					שפלת החוף
4	Acacia elata	שיטה רמה		1				✓	ים תיכוני והספר
5	Acacia farnesiana	שיטת המשוכות			2				הסבירות לפלישה באיזור ההר נמוכה
6	Acacia implexa	(אין שם עברי)					0	✓	
7	Acacia karroo	שיטה חד-קרנית			3			✓	
8	Acacia longifolia	שיטה ארוכת-עלים		1				✓	
9	Acacia mearnsii	(אין שם עברי)					0	✓	
10	Acacia melanoxylon	שיטה שחורת-עצה		1					שפלת החוף
11	Acacia paradoxa	שיטה דוקרנית			2			✓	
12	Acacia podalyriifolia	שיטה ביצנית		1				✓	
13	Acacia pycnantha	שיטה רבת-פרחים		1				✓	
14	Acacia salicina	שיטת עלי-ערבה	4					✓	
15	Acacia saligna	שיטה כחלחלה	4					✓	
16	Acacia victoriae	שיטת ויקטוריה	4					✓	

מס'	שם מדעי	שם עברי	שלב פלישה בישראל					אזורים בהם עלול לפלוש בישראל	
			0	1	2	3	4	כל הארץ	אחר
17	Acetosa sagittata	(אין שם עברי)	0					✓	תנאים מיוחדים
18	Ageratina adenophora	(אין שם עברי)	0					✓	
19	Ailanthus altissima	אילנתה בלוטית		4				✓	
20	Amorpha fruticosa	אמורפה שיחית	0					✓	
21	Anredera cordifolia	(אין שם עברי)	0						שפלת החוף
22	Araujia sericifera	ארוגיה משיינית				1			
23	Arctotheca calendula	ארקטותקה משוננת				1			
24	Argemone ochroleuca	ארגמון (אין שם מין עברי)	0					✓	
25	Asparagus asparagoides	אספרג אספרגי				1			ים תיכוני והספר
26	Atriplex holocarpa	מלוח ספוגי		4					כל הארץ מלבד אזור ההר
27	Atriplex lindleyi subsp.inflata	מלוח (אין שם מין עברי)	0						
28	Atriplex nummularia	מלוח המטבעות				1			
29	Atriplex semibacata	מלוח הענבות			2				
30	Azola filiculoides	אזולה שרכית			2			✓	צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה
31	Baccharis halimifolia	בקריס מלוחי				1			ים תיכוני והספר
32	Bassia hyssopifolia	בסיה (קוכיה)	0					✓	
33	Carpobrotus acinaciformis	צלקנית החרבות		3					שפלת החוף
34	Carpobrotus edulis	צלקנית נאכלת					4		

רשימת הצמחים הזרים הלא רצויים בישראל - צמחי נוי (המשך)

מס'	שם מדעי	שם עברי	שלב פלישה בישראל					אזורים בהם עלול לפלוש בישראל	
			0	1	2	3	4	כל הארץ	אחר
35	<i>Cereus jamacaru</i>	קראוס ברזילי		1				✓	תנאים מיוחדים
36	<i>Cestrum laevigatum</i>	צסטרום חלק	0					✓	
37	<i>Chamaecytisus proliferus</i>	כמצטיסוס העץ		1					ים תיכוני והספר
38	<i>Chrysanthemoides monilifera</i>	חרציתן המחרוזות		1				✓	
39	<i>Cirsium arvense</i>	קוצן החולה			2			✓	
40	<i>Clematis vitalba</i>	זלזלת היערות		1				✓	
41	<i>Coccinia grandis</i>	(אין שם עברי)	0						שפלת החוף
42	<i>Conicosia pugioniformis</i>	(אין שם עברי)	0					✓	
43	<i>Cortaderia jubata</i>	קורטדריה (אין שם מין עברי)	0						ים תיכוני והספר
44	<i>Cortaderia selloana</i>	קורטדריה מכסיפה			2				
45	<i>Cotoneaster franchetii</i>	חבושית פרנשט		1					
46	<i>Cotoneaster glaucophyllus</i>	חבושית כחולת-עלים		1					
47	<i>Cotoneaster pannosus</i>	חבושית לבידה		1					ניתן לשתול רק בגינון עירוני ובצדי דרכים
48	<i>Cotula coronopifolia</i>	קוטולה (אין שם מין עברי)	0					✓	
49	<i>Cyperus imbricatus</i>	גומא רעוף			2			✓	
50	<i>Cyperus involucratus</i>	גומא מניפני				4		✓	
51	<i>Cytisus linifolius</i>	קיטיסוס צר-עלים		1					ים תיכוני והספר
52	<i>Cytisus monspessulanus</i>	קיטיסוס (אין שם מין עברי)	0						
53	<i>Cytisus scoparius</i>	קיטיסוס רתמי	0						
54	<i>Cytisus striatus</i>	קיטיסוס מפוספס	0						

מס'	שם מדעי	שם עברי	שלב פלישה בישראל					אזורים בהם עלול לפלוש בישראל	
			0	1	2	3	4	כל הארץ	אחר
55	<i>Delairea odorata</i>	(אין שם עברי)	0						תנאים מיוחדים
56	<i>Dolichos lignosus</i>	לבלב קטן-עלים		1				שפלת החוף	
57	<i>Dodonea viscosa</i>	דודוניה דביקה				3		✓	בני הכלאיים 'דנה' ודרור' מותרים לשתילה
58	<i>Echinopsis spachiana</i>	אכינופטיס שפך					1	✓	
59	<i>Egeria densa</i>	(אין שם עברי)	0					✓	
60	<i>Eichhornia crassipes</i>	איכהורניה עבת-רגל (יקינטון המים)					4	✓	צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה
61	<i>Elodea canadensis</i>	אלודאה קנדית				2		✓	
62	<i>Eragrostis curvula</i>	בן חילף (אין שם מין עברי)	0					✓	
63	<i>Erechtites minima</i>	(אין שם עברי)	0					✓	
64	<i>Erica lusitanica</i>	אברש לוזיטני							שפלת החוף ורמת הגולן עלול להיות בעייתי בחמרה ובקרקעות חומציות
65	<i>Eucalyptus camaldulensis</i>	איקליפטוס המקור					3		ים תיכוני והספר בעייתי רק במקומות לחים בקיץ. ליד ערוצי נחלים אין לטעת עד 100 מ' מקו פשט הצפה בהסתבכות של 1 ל-50 שנה. ליד אגמים, ביצות, בריכות חורף, ומעיינות אין לטעת עד 400 מ' מקו המים בשיא עונת החורף; אין לטעת עד 50 מ' ממקומות מוגנים בהם מי תהום עד 1 מ' מפני הקרקע
66	<i>Fallopia japonica</i>	פלופיה יפנית	0					✓	

רשימת הצמחים הזרים הלא רצויים בישראל - צמחי נוי (המשך)

אזורים בהם עלול לפלוש בישראל		שלב פלישה בישראל					שם מדעי			מס'
תנאים מיוחדים	אחר	כל הארץ	4	3	2	1	0	שם עברי	שם מדעי	מס'
	בקעת הירדן, הערבה וים המלח		4					פיקוס בנגלי	Ficus benghalensis	67
					2			פיקוס בנימינה	Ficus benjamina	68
			4					פיקוס קדוש	Ficus religiosa	69
			4					פיקוס השדרות	Ficus retusa	70
	כל הארץ מלבד אזור ההר					1		מסמור שיחי	Gomphocarpus fruticosus	71
עלול להיות בעייתי בחמרה ובקרקות חומציות	שפלת החוף ורמת הגולן	✓					0	הקאה מעונבת	Hakea drupacea	72
		✓					0	הקאה (אין שם מין עברי)	Hakea gibbosa	73
		✓					0	הקאה ערבית	Hakea salicifolia	74
		✓				1	הקאה משינית	Hakea sericea	75	
		✓	4					טיונית החולות	Heterotheca subaxillaris	76
צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה		✓					0	(אין שם עברי)	Hydrilla verticillata	77
		✓			2			לפופית המים	Ipomoea aquatica	78
				3				לפופית כפנית	Ipomoea cairica	79
						1		לפופית הודית/כחולה	Ipomoea indica	80
						1		לפופית ארגמנית	Ipomoea purpurea	81
						1		יטרופית ריסנית	Jatropha gossypifolia	82
			✓	4				לנטנה ססגונית	Lantana camara	83
	ים תיכוני והספר						0	טפח (אין שם מין עברי)	Lathyrus tingitanus	84
						1		צחר כחלחל	Leucaena leucocephala	85

תנאים מיוחדים	אחר	כל הארץ	שלב פלישה בישראל					שם מדעי	שם מדעי	מס'
			4	3	2	1	0			
	שפלת החוף						0	אטוד (אין שם מין עברי)	<i>Lycium ferocissimum</i>	86
	ים תיכוני והספר			3				אזדרכת מצויה	<i>Melia azedarach</i>	87
	שפלת החוף					1		מיאופורון מזהיר	<i>Myoporum laetum</i>	88
							0	מיאופורון (אין שם מין עברי)	<i>Myoporum tenuifolium subsp. montanum</i>	89
צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה		✓			2			אלף-עלה נוצתי	<i>Myriophyllum aquaticum</i>	90
		✓					0	(אין שם עברי)	<i>Nassella trichotoma</i>	91
		✓	4					טבק השיח	<i>Nicotiana glauca</i>	92
בעייתי בבתי גידול חוליים	כל הארץ מלבד אזור ההר			3				נר-לילה חופי	<i>Oenothera drummondii</i>	93
	ים תיכוני והספר						0	צבר (אין שם מין עברי)	<i>Opuntia engelmannii</i>	94
							0	צבר (אין שם מין עברי)	<i>Opuntia exaltata</i>	95
	ים תיכוני והספר						0	צבר (אין שם מין עברי)	<i>Opuntia fulgida</i>	96
						1		צבר נלחץ	<i>Opuntia humifusa</i>	97
						1		צבר (אין שם מין עברי)	<i>Opuntia imbricata</i>	98
							0	צבר חד קוצי	<i>Opuntia monacantha</i>	99
						1		צבר חסון	<i>Opuntia robusta</i>	100
						0	צבר (אין שם מין עברי)	<i>Opuntia stricta</i>	101	

רשימת הצמחים הזרים הלא רצויים בישראל - צמחי נוי (המשך)

תנאים מיוחדים	אזורים בהם עלול לפלוש בישראל		שלב פלישה בישראל					שם מדעי	שם עברי	מס'
	אחר	כל הארץ	4	3	2	1	0			
	שפלת החוף				2			אלביציה משבלת	Paraserianthes (=Albizia) lophantha	102
		✓	4					פרקינסוניה שיכנית	Parkinsonia aculeata	103
	שפלת החוף						0	שעונית רכה	Passiflora mollissima	104
בעייתי בפרט בבתי גידול לחים		✓	4					זיף-נוצה חבוי (קיקויו)	Pennisetum clandestinum	105
		✓	4					פיטולקה אמריקאית	Phytolacca americana	106
צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה		✓	4					פיסטיה צפה (חסת המים)	Pistia stratiotes	107
אין לטעת בסמוך לגדות נחלים בגליל העליון עד 100 מ' מקן פשוט הצפה בהסתברות של 1 ל-50 שנה; ניתן לטעת זכרים בלבד	ים תיכוני		4					צפצפה מכסיפה	Populus alba	108
						1		צפצפה משולשת	Populus deltaoides	109
						1		צפצפה שחורה	Populus nigra	110
		✓				1		ינבוט בלוטי	Prosopis glandulosa	111
		✓	4					ינבוט המסקיטו	Prosopis juliflora	112
		✓				1		ינבוט חיוור	Prosopis pallida	113
		✓				1		ינבוט קטיפתי	Prosopis velutina	114
		✓				1		רותם חד-זרעי	Retama monosperma	115
	ים תיכוני והספר		4					קיקיון מצוי	Ricinus communis	116
					2			רוביניה בת-שיטה	Robinia pseudoacacia	117

תנאים מיוחדים	אזורים בהם עלול לפלוש בישראל		שלב פלישה בישראל					שם מדעי	שם עברי	מס'
	אחר	כל הארץ	4	3	2	1	0			
		✓				1		ורד (אין שם מין עברי)	Rosa rubiginosa	118
		✓					0	פטל (אין שם מין עברי)	Rubus anglocandicans	119
		✓					0	פטל דו-גוני	Rubus discolor	120
		✓					0	פטל שיחני	Rubus fruticosus	121
		✓					0	פטל (אין שם מין עברי)	Rubus laudatus	122
		✓					0	פטל מחוספס	Rubus rugosus	123
		✓					0	פטל אולמוסי	Rubus ulmifolius	124
צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה		✓					0	חצצון שטוח-עלה	Sagittaria platyphylla	125
עלול להיות בעייתי רק בבתי גידול לחים; ניתן לטעת זכרים בלבד		✓				1		ערבה שבירה	Salix fragilis	126
צמח מים פולש: לדחות בכל מקרה		✓			2			סלביניה גדולה	Salvinia molesta	127
		✓			2			סלביניה צפה	Salvinia natans	128
ניתן לטעת פרטים זכריים בלבד		✓			2			פלפלון מכונף	Schinus lentiscifolius	129
		✓			2			פלפלון בכות	Schinus molle	130
		✓	4					פלפלון דמוי-אלה	Schinus terebinthifolius	131
	כל הארץ מלבד אזור ההר				1			סנא (כסיה) מכונפת	Senna alata	132
					1			סנא (כסיה) זקופת-אשכולות	Senna didymobotrya	133
					1			סנא (כסיה) קהתי עלים	Senna obtusifolia	134

רשימת הצמחים הזרים הלא רצויים בישראל - צמחי נוי (המשך)

מס'	שם מדעי	שם עברי	שלב פלישה בישראל					אזורים בהם עלול לפלוש בישראל	
			0	1	2	3	4	כל הארץ	אחר
135	Sesbania punicea	סטבניה רימונית	0					✓	תנאים מיוחדים
136	Sesbania sesban	סטבניה מצרית			2			כל הארץ מלבד אזור ההר	
137	Sparaxis bulbifera	ספרקסיס (אין שם מין עברי)				1		✓	
138	Syzygium jambos	סיוזיגיון ימבוס				1		שפלת החוף	
139	Tamarix gallica	אשל צרפתי				1		✓	
140	Tamarix ramosissima	אשל (אין שם מין עברי)				1		✓	עלול להיות בעייתי בבתי גידול לחים
141	Washingtonia robusta	ושינגטוניה חסונה			3			✓	
142	Watsonia meriana var. bulbifera	ווטסוניה (אין שם מין עברי)	0					✓	

סיכום

הרשימה כוללת 142 מינים מתוכם: 45 טרם נצפו בישראל (שלב פלישה 0) • 47 הוכנסו לישראל אך לא נצפו מחוץ למקומות בהם מגודלים/נטועים (שלב פלישה 1) • 18 מזדמנים (שלב פלישה 2) • 8 מאזורחים (שלב פלישה 3) • 24 פולשים (שלב פלישה 4)

רשימת צמחי הנוי הזרים הדורשים מעקב בישראל בשנים הקרובות
רשימה זו כוללת רק מינים זרים של אשר פוטנציאל פלישתם בישראל אינו ודאי אך דורש מעקב

מס'	שם מדעי	שם עברי	שלב פלישה בישראל					אזורים בהם עלול לפלוש בישראל	
			0	1	2	3	4	כל הארץ	אחר
1	Aptenia cordifolia	אפטניה לבובה				1			שפלת החוף
2	Cestrum parqui	צסטרום פרק				1			שפלת החוף

רשימת צמחי הנני הזרים הדורשים מעקב בישראל בשנים הקרובות (המשך)

שפלת החוף				1		אברון גדול-פרחים	Cryptostegia grandiflora	3
	✓			2		גלדיציה תלת-קוצית	Gleditsia triacanthos	4
שפלת החוף				1		הדיכיון עטור	Hedychium coronarium	5
שפלת החוף				1		דם-המכבים העלווני	Helichrysum petiolare	6
שפלת החוף				1		לפטוספרמון חלק	Leptospermum laevigatum	7
	✓				0	אין שם עברי	Nassella tenuissima	8
ים תיכוני				2		מכנף נאה	Tipuana tipu	9
	✓			1		צר-גב חד-צדדי	Stenotaphrum secundatum	10

את הרשימה הרכיב ד"ר ז'אן-מארק דופור-דרור (1) בהתייעצות עם ד"ר אורי פרגמן-ספיר (2), גב' סימה קגן (3), ד"ר מיכאל אבישי (4), ד"ר מרגרטה ולצ'אק (5), ד"ר טוביה יעקבי (6) גב' הגר ורד-לשנר (7), מר ישראל גלון (8), גב' אביגיל הלר (9), גב' אריאלה גוטליב (10).

(7) בוטנאית, העשבייה הלאומית, האוניברסיטה העברית
 (8) מנהל אגף פרחים והנדסת הצומח, שה"מ ופקיד היערות, משרד החקלאות ופיתוח הכפר
 (9) אגרונומית, ראש תחום הנדסת הצומח וגנים בוטנים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר
 (10) אקולוגית, ראש תחום מגוון ביולוגי, המשרד להגנת הסביבה

(1) אקולוג, יועץ אקולוגי למשרד להגנת הסביבה
 (2) בוטנאי, מדען ראשי של הגן הבוטני האוניברסיטאי, האוניברסיטה העברית
 (3) בוטנאית, מנהל המחקר החקלאי, מרכז וולקני, משרד החקלאות ופיתוח הכפר
 (4) בוטנאי, הגן הבוטני האוניברסיטאי, האוניברסיטה העברית
 (5) בוטנאית, חטיבת מדע ושימור, רשות הטבע והגנים
 (6) הרבולוג ראשי, השירותים להגנת הצומח, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

לצורך ציטוט: דופור-דרור ז.מ., פרגמן-ספיר א., קגן ס., יעקבי ט., ולצ'אק מ., אבישי מ., ורד-לשנר הגר, גלון י, הלר א. וגוטליב, א. (2013) רשימת צמחי הנני הזרים הלא רצויים בישראל. המשרד להגנת הסביבה.

צמחי הני הזרים הלא רצויים בישראל

דוגמאות לצמחי נוי זרים שכבר פולשים בישראל

1. **אלף עלה נוצתי** - *Myriophyllum aquaticum*
הינו צמח מים פולש המשמש צמח נוי באקווריום. הצמח החל לפלוש בשטחים טבעיים בישראל.
צילום: דר' ז'אן-מארק דופור-דרור

2. **ינבוט המסקיטו** - *Prosopis juliflora*
מוצאו ממקסיקו ועד צפון אמריקה הדרומית. פולש הרסני במיוחד במזרח ובדרום אפריקה, שם הוא מכונה "עץ השטן".

3. **צלקנית נאכלת** - *Carpobrotus edulis*
צמח ממקור דרום אפריקאי אשר שימש צמח נוי באזורים ים תיכוניים אחרים בעולם והפך לפולש על פני שטחים טבעיים נרחבים בחופי קליפורניה ובמדינות אגן הים התיכון, כולל בישראל.

4. **איכהורניה עבת-רגל** (*Eichhornia crassipes*) (יקינטון המים)
הוא אחד ממאה האורגניזמים הפולשים ביותר בישראל. הצמח פולש בארץ ועדיין נמכר כצמח נוי במשתלות.
צילום: דר' ז'אן-מארק דופור-דרור

2

1

4

3

מסמך המלצות למקבלי החלטות

דוגמאות לצמחי נוי בעלי פוטנציאל פלישה גבוה שעדיין לא הגיעו לישראל

5. **קורטרדיה** (אין שם עברי למין) - *Cortaderia jubata*
 מין של דגן אשר מקורו בצפון ארגנטינה, צילה בוליביה ופרו. צמח זה הפך לפולש מאוד בעייתי לאורך כל החוף של קליפורניה.
 צילום: ARC-PPRI, South Africa

6. **סבניה רימונית** - *Sesbania punicea*
 צמח מדרום ברזיל, אורוגוואי וצפון מזרח ארגנטינה שהפך לפולש אגרסיבי מאוד בכל האזור הים תיכוני של דרום אפריקה.
 צילום: ARC-PPRI, South Africa

7. **Nasella trichotoma**
 צמח ממשפחת הדגנים אשר מקורו בארגנטינה ואורוגוואי. פולש בעייתי מאוד בדרום אפריקה ובאוסטרליה.
 מקור התמונה: ARC-PPRI, South Africa

8. **צבר** (אין שם עברי למין) - *Opuntia fulgida* var. *mamillata*
 צמח מדרום מערב ארה"ב ומכסיקו הפולש באזורים הצחיחים של דרום אפריקה.
 צילום: ARC-PPRI, South Africa

6

5

8

7

צמחי הנוי הזרים הלא־רצויים בישראל

צמחים בעלי פוטנציאל פלישה
במערכות אקולוגיות טבעיות בישראל

מסמך המלצות

המשרד להגנת הסביבה: www.sviva.gov.il

משרד החקלאות: www.moag.gov.il

רט"ג: www.parks.org.il

צמחי הנוי הזרים הלא־רצויים בישראל

המשרד להגנת הסביבה: www.sviva.gov.il

משרד החקלאות: www.moag.gov.il

רט"ג: www.parks.org.il

